

Engin Erkiner: Birgün gazetesinde 21 Aralık 2008da yayımlanan yazımdır.

Teknolojik gelişme insan özgürlüğünü artırıyor. Bilgisayar, cep telefonu ve internet özgürlüğün artmasında hemen akla gelen üç isim...

İnsan özgürlüğünün yüz yıl öncesine göre arttığı kuşkusuz ama hepsi bundan mı ibaret?

Yaklaşık 50 yıl önce Frankfurt Okulu'ndan Adorno, özgürlüğün, özgürlüğü denetleme olanaklarıyla birlikte arttığını söylemişti.

İnsan daha özgür. Uzaklık kavramı ortadan kalkmış durumda, eskinin fazlasıyla zaman alan bazı işlerini bilgisayarlar yapıyor. Ve özgürlüğün artmasında etkin olan makineler, insanların daha fazla denetlenebilmesini de sağlıyor.

Almanya'da kısa süre önce gündeme gelen "Yeni Bilgi Yasası", protestolara neden olmasına karşın uygulanıyor. Yeni yasa, kişiler hakkında değişik birimler tarafından elde edilen bilginin kolayca birleştirilebilmesini öngörüyor.

Polis, iş ve işçi bulma kurumu, Anayasayı Koruma Örgütü (Almanya'nın MİT'i), sosyal yardım kuruluşları, belediyeler ve bankalardaki bütün işlemleri denetleyen merkez... Hepsinde sizin hakkınızda hangi bilgi varsa kolaylıkla bir araya getirilebilecek...

Almanya, bilgi merkezileşmesini naziler döneminde de yaşamıştı. Modern sınıflandırma yöntemleri, Yahudilerin fişlenmesi için ilk kez naziler tarafından uygulandı. Merkezileşmiş bilgi olmadan kim üç kuşak öncesinden Yahudidir, bulunması mümkün değildi.

Bilginin merkezileştirilmesinin bu ülkede özellikle kötü bir geçmişe sahip olması bazı insanları değişik protesto biçimlerine de yöneltiyor. Örneğin küçük işyerleri sayımına katılmıyorlar.

İstatistik Dairesi'nden gelen kağıtları doldurmuyorlar ya da yanlış bilgi veriyorlar. Almanya'da, bu nedenle, küçük işyeri sayısı kesin olarak bilinmiyor.

Ne çare ki, yaygın ama dağınık bu direnişler bilginin her alanda toplanmasını ve merkezileşmesini engelleyemiyor. Birkaç örnek vermek gerekirse:

Cep telefonu vasıtasıyla kişinin izlenmesi mükemmelleştirildi. Kim, ne zaman, neredeydi; internette kime, ne zaman ve ne yazdı; banka hesabının durumu nedir, kredi kartı harcamaları nasıldır? Politik inancı nedir, hangi derneklere üyedir, hangi dergileri okur? Kaç yıldır hangi gazetenin abonesidir? Ve artık aklınıza ne gelirse...

Sadece polis ve gizli servis kişiler hakkında elde ettiği bilgileri merkezileştirmiyor. Dayanıklı tüketim malı üreten firmalar da benzeri bir uygulamayı yıllardır yapıyor. İnternet üzerinden alışveriş yapmak zamandan büyük tasarruf sağlıyor, ama aynı zamanda müşteri profiliniz de değişik firmalar için bilinir duruma geliyor: Nasıl bir tüketim potansiyeliniz var, hangi tür ürünleri tercih edersiniz, tüketim alışkanlıklarınız nelerdir gibi... Bu kadar da değil...

Kameralar büyük kentlerden küçüklerine doğru yayılıyor. Her taraf kamera dolu; bazıları açıkça görünüyor, bazılarını ise ancak profesyonel bir göz fark edebilir. Kentlerde en az birkaç kameraya yakalanmadan bir yerden başka yere gitmek neredeyse olanaksız.

Kendi başına bunun fazla anlamı yok, diye düşünebilirsiniz. Çok sayıda kişinin sayısız fotoğrafı var ama bunları kim değerlendirecek? Onun da çaresi var! İstedığınız kişinin fotoğrafını bilgisayara veriyorsunuz, kısa sürede o kişinin değişik yerlerde değişik kişilerle bir yerden başka yere giderken çekilmiş fotoğrafları önünüze dökülüveriyor.

GPS teknolojisinin nasıl kullanılabileceğini gösteren son örnek Frankfurt'ta yaşandı. 30 yaşlarında bir erkek hayattan yorulmuş, üstelik karısıyla da kavgalı. Morali iyice bozuluyor ve intihar etmeye karar veriyor. Karısına telefon edip veda ediyor ve kendisini bir trenin altına atacağını söylüyor.

Karısı polise haber veriyor. Polis adamın cep telefonu sinyalinin izleyerek kısa sürede değişik yönlere giden kilometrelerce uzunluktaki tren raylarının hangisinin üzerinde ve nerede yattığını buluyor.

Polis bu sefer hayırlı bir iş yapmış, ama aynı olanaklarla bir rejim muhalifini veya sadece Müslüman olduğu için şüpheli sayılan bir göçmeni de izleyebilir, onun her anını kontrol da edebilirdi.

Böyle de yapıyor zaten!